

in ons sterker
appij zekerder
de werken toe-

mate de goede
leven gevonden
lijker verweert
resten van den
gevolg daarvan
in den nieuwen

eenheid.
en in ons leven
geloof kwijnt;
telijk over ons
er armoede is

t goede werken
ons is; maar
eginsel in ons
ooven en goede

rgeloofsverze-
goede werken
daarvan.

enstaande moet
s luiden:

staat in onbe-
richte in de
kracht zich op
—, dat rusten
osheid van zijn
n van de wet

hier twee op-

noodig, dat de
toelagge op de
n?

telkens maakt
meente tot ge-

oven van zich-
m toch worden

r men vergeet,
weer, dat dat
loof en goede
t, waar ik niet

loof en goede
gen: „ja, maar
niet heb”; of:
tu bij mij niet
elkij staan in
in den grond
niet geloof en

den bodem van
toevertrouwen

l wat God mij

loften om die
den.

opgesloten ligt.
Gods Woord
van Woord en
de belofte tot
er aan hebben;
van geloof en
kelijker mij in
zien den weg,
chtiger tot het
aangespoord.
hier zou kunnen

het geloof ster-
len zijn, is het
nog opzettelijk
werken; is het
geloof oefent?”

ng lijdelijk. Bij
het zaad, blad,

oo. Omdat wij
e zijde worste-
komt uit den
e zetten, maar
goede werken,
doen gedijen
is, daar komt
n; maar daar
atplooiing zijn,
aligheid is, als

dat gedragen
van het gebed
te overwinning

wezigheid van
echtheid van
en dat telkens

goede werken
aan innerlijke

kracht, waardoor het zich beter handhaven leert
tegen het nog in mij wonende ongeloof.

Door de goede werken wordt mijn geloof
versterkt.

Niet in dien zin alsof mijn geloof daardoor
van half tot heel, van halve zekerheid, tot volle
zekerheid zou komen.

Dat kan niet. Want geloof is nooit half; geloof
is zekerheid.

Maar in dien zin, dat het als vrucht van een
leven in goede werken, zich telkens zeldener weer
van zijn plaats zal laten dringen.

D. v. D.

Noorsche kunst.

II.

Trygve Gulbranssen: Winden waaien om de
rotsen. — Zuid-Hollandsche U. M., Den Haag.

In een vorig artikel wees ik er op, hoe in
het Noorden een bijgeloovige angst voor het bo-
vennatuurlijke diep in het hart der sterke man-
nen en vrouwen leeft. Het is in het eerste deel de
heksachtige figuur der oude Ane, die door haar
voorspellingen en geheimzinnige wijsheid een
grooten invloed heeft. Zij heeft den jongen Dag
een schitterende toekomst voorspeld. Daardoor
is mee de handelwijze van den ouden Dag be-
heerscht. Hij heeft alles zoo geregeld, dat deze het
leven maar heeft te aanvaarden om tot dien
grooten opgang te geraken. Persoonlijk heeft hij
nooit moeite met het leven gehad, want zijn va-
der heeft voor alles gezorgd. Maar daardoor kent
hij het leven ook niet.

Ook op Adelheid, zijn jonge bruid, rust een
voorspelling, en een die niet zoo gunstig is. Zij
wordt er telkens aan herinnerd, dat de vrouwen
uit haar geslacht nooit den man krijgen dien
ze liefhebben, en dat ze een anderen man slechts
ongeluk kunnen brengen. Haar geloof, dat God
haar bestemde voor den jongen, schuwen Dag
en de zekerheid van den steun van diens ge-
weldig vader, doet haar de waarschuwingen
van familie en kennissen in den wind slaan. Maar
diep in haar hart blijft een koude angst achter.
De macht en de rijkdom van het Bjørndal-geslacht
verzoent de familie geheel met dit eertijds onge-
wenscht geachte huwelijk. Voor haar blijft echter
de angstige spanning bestaan, of ze haar stillen
echtgenoot, die haar steeds ontwijkt en alleen
blijft in zijn donkere bosschen, ooit geheel voor
zich zal kunnen winnen.

Waakzaam blijft de oude Dag de ontwikkeling
volgen van dit huwelijk, waarvan zooveel afhangt
ook voor hem. De geboorte van twee zonen schijnt
de toekomst veilig te stellen. Het voortbestaan van
het geslacht is verzekerd; man en vrouw groeien
naar elkaar toe, daar de jonge Dag na het aan-
vaarden van dit wonder bezit, zich ook meer
wijdt aan de moeder ervan.

Niets schijnt het geluk meer te kunnen ver-
storen. Dank zij het verstandig beheer van den
ouden Dag, kunnen de donkere tijden, waardoor
bijna alle menschen het benauid krijgen, geen
schaduw doen vallen over het zich ontplooiende
geluk van het nieuwe geslacht. Dag heeft het
gevoel dat God zich met hem verzoend heeft,
dat hij nu den goeden weg gaat.

Wreed wordt dit alles verstoord door nieuwe
sterfgevallen. Weer komt de dood, nu van de
beide kinderen, de ouderen overrompelen. Weer
grijpt God in het leven in door den dood. Het
geslacht is weer uitsterving nabij.

De oude en de jonge Dag laten de jonge
vrouw alleen met haar leed. De oude heeft zelfs
even de gedachte, zelf zijn geslacht te moeten
laten voortleven. De jonge ontvlucht het leed naar
den Stervensberg, een oude spreuk zei, dat ieder
die hem beklom, voor den avond den dood zou
ontmoeten. Na een hyper-romantischen tocht be-
reikt hij den top, om daar in het aangezicht van
den dood zijn leven te overdenken. Hij gevoelt
zijn tekort: nooit heeft hij de betekenis van
het leven gevat, omdat alles voor hem klaar ge-
maakt werd. Hij voelt zijn tekortkoming tegenover
zijn vrouw, die hij in haar leed alleen liet. Somber
is de conclusie die hij trekt uit het leven, na-
melijk dat het leven de dood is.

De voorspelling schijnt vervuld te worden: hij
valt bij het dalen en wordt meer dood dan
levend naar een boschhut gebracht. Daar zoekt
hem zijn vader op, maar deze is onmachtig te
helpen. Maar daar zoekt hem ook zijn vrouw,
na een bange tocht door de bosschen. Haar
liefde strijdt met den dood en ze overwint. De
oude Dag erkent haar als zijn meerdere. Hij heeft
Gods waarschuwing weer herkend. In een gesprek
met haar belijdt hij zijn levenservaring. Het leven
is wel de dood, maar in den mensch is iets
van God. We kunnen den dood overwinnen door
Godsgeloof, vertrouwen en ernstigen, goeden wil.
Daarop vertrouwend wacht hij het leven af. En

weer schijnt God verzoend te zijn. De geboorte
van een tweeling geeft het geslacht nieuwe voor-
uitzichten. Vol trots gaat de grootvader de kin-
deren bij den dominee aangeven voor den doop.
En dan volgt een prachtig gesprek. Twee mannen,
die weten wat ze willen, maar beiden hulp noodig
hebben, zeggen elkaar harde waarheden. De do-
minee oppert het vermoeden, dat Dag hem en
anderen goed doet om aflaat te bekomen van
God, dat hij Gods genade voor geld wilde koopen.

Diep haakt het woord aflaat zich vast in Dags
gedachten. Hij kan het niet ontkennen in zijn
hart, dat hij steeds getracht heeft God te paaien.
Hij kan niet meer genieten de overwinning van
zijn leven. Want juist heeft de booze dochter van
Borgland gedacht zich te kunnen bevrijden uit
zijn greep, door gebruik makend van de inflatie,
voor waardeloos geld haar geheele bezitting terug
te koopen. Ze wil zoo lang van haar wraak
genieten als ze kan. Ze wacht echter iets te
lang. Door nieuwe besluiten wordt het terug-
koopen haar onmogelijk en door haat verteerd,
verbrandt ze in de vlammen waardoor naar ze
hoopte het huis zou verteerd worden. Dags groot-
ste vijandin is heen, maar het treft hem nauwelijks.

Al zijn papieren, het resultaat van zijn levens-
lange worsteling om de macht, laat hij over aan
Adelheid. Zij moet, maar dan beter, zijn taak
voortzetten. Dan ontvlucht hij het huis, om in
eenzaamheid zijn leven te overdenken en klaar
te komen met de aflaat-gedachte. Weer trekt Ade-
lheid de bosschen in, nu om den ouden Dag
te redden. Zij neemt hem mee terug naar zijn
huis en spreekt met hem opnieuw over het pro-
bleem van leven en dood, dat nog onopgelost
is, daar God hem alle eigen werk daaraan heeft uit
de handen geslagen.

Ook de jonge Dag is daarmee niet gevorderd.
Opnieuw heeft hij in de bosschen bijna den dood
gevonden, door den moordaanslag van een boos-
doener. Hij leert weer, dat het leven den dood
in zich draagt, en dat men op het leven niet kan
vertrouwen.

Adelheid durft zelf geen raad te geven, dien
ze wel weet. Zij grijpt dan naar haar familie-
bezit — een bijbel van haar grootvader, den
bisschop. En daar vindt de oude Dag, als hij
juist het boek moedeloos uit de hand wil leggen,
een gedichtje, door den bisschop geschreven. De
slotregel daarvan treft hem, die door eigen kracht
en plichtsbetrachting den weg tot God wilde vin-
den: Gebed is de tocht van den wil naar God.

• • •

Dit abrupte slot van het tweede deel kan het
einde van het boek niet zijn. Met belangstelling
zien we uit naar het derde deel: „De weg tot
elkander”. Veel vraagt nog om oplossing. De
jonge Dag heeft zijn leven nog te veel in de
bosschen verborgen. Voor hem moet de geheele
oplossing van het groote levensprobleem nog
komen. „Winden waaien om de rotsen” is wel
een prachtige symbolische titel. De koude dood-
wind heeft hem alleen nog maar doen verstijven,
den adem van het nieuwe leven heeft hij nog
niet gevoeld. En ook de oude Dag staat nog
maar op den drempel.

Forsch heeft de schrijver zijn karakters ge-
schreven. Te romantisch zal men misschien enkele
gedeelten vinden, te fel de tegenstelling tusschen
het goede geslacht Bjørndal en het slechte
Borgland. Maar hoe prachtig uitgewerkt is het
krachtige leven van die sterke mannen, tegen
den achtergrond van de eeuwige bosschen en de
donkere bergen.

Hier is een groot schrijver aan het woord, die
een ontzaglijk probleem op een grootsche wijze
ontplooi en tot oplossing ziet te brengen.

G. r.

H. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Een nieuwe Moraal?

IV.

De dienst aan de Gemeenschap.

„De eerste van alle zedelijke verplichtingen”,
zoo luidde het, „welke de communistische moraal
op den individueelen mensch, man of vrouw,
legt, is die van den dienst aan de gemeenschap,
waartoe hij behoort.”¹⁾

We hebben reeds gezien waarop het bolsjewisme
dien eisch tot bevordering van het heil der maats-
schappelijke samenleving baseert. Niemand be-
reikt, aldus het betoog, den volwassen leeftijd,
zonder een groote persoonlijke schuld
aan de gemeenschap, die voor ieders voeding en
ontwikkeling zulke belangrijke offers bracht, en
ook nog verder brengen wil. De mensch behoort
dus nu op zijn beurt alle krachten in te spannen
om die schuld af te lossen en den voorspoed
van zijn weldoenster grooter te maken, waardoor

1) Sidney and Beatrice Webb: „Soviet-Communism”, dl. II,
pag. 1048 en 1135 e.v.

deze steeds beter haar „levenstaak” zal kunnen
volbrengen.

Zij heeft gegeven, maar wil ook ontvangen;
zij heeft gediend, maar wil ook gediend worden.

Dat is het communistische „stuk der dank-
baarheid”. Met kracht wordt het verkondigd,
opdat het „sociale geweten” der hoorders ont-
wake, en zij hun erkentelijkheid jegens de zor-
gende gemeenschap in al hun daden zullen toonen.

Wanneer echter bij die verheerlijking der liefde-
volle verzorgster het geweten der nalatige schul-
denaars nog mocht blijven sluimeren, zullen zij
wel wakker geschud worden door de bedreigingen,
waarmede de „eerste dienaars” der gemeenschap
hen nu overladden. Wee den mensch, die zijn
schuld niet terugbetaalt: voor hem is er geen
erbarmen. „Wie minder presteert dan waartoe
hij in staat is, en toch het volle deel neemt
van de rijkdommen, welke door arbeid zijn voort-
gebracht, is een dief en moet als zoodanig be-
handeld worden.”²⁾

Hij zal, schrijven de Webbs, om te beginnen
elken dag en overal scherpe verwijten van zijn
medarbeiders over zijn tekortkomingen hooren.
Als zijn luiheid en slapheid voortduurt, wordt hij
in zijn eigen belang voor een tijd uit de gemeen-
schap verwijderd teneinde een „doelmatige kuur”
te ondergaan.³⁾ Vooral wanneer zijn slechte voor-
beeld navolging vindt, en het door hem geslichte
kwaad dus voortwoekert, of wanneer de machines
door zijn onachtzaamheid sterk slijten en kapot
gaan, kan een strenge straf niet uitblijven.⁴⁾ De
gemeenschap is hard voor den mensch, die haar
weldaden niet voldoende wil vergelden; haar
oogen zijn voortdurend op al haar leden gericht
om na te gaan of zij hun plicht doen.

Wie het snelst zijn schuld liquideert mag op
een extra-belooning rekenen. Hij ontvangt niet
slechts goederen, welke voor zijn levensonderhoud
noodzakelijk zijn, maar hij wordt bovendien over-
eenkomstig zijn „sociale waarde”, dit beteek-
kent overeenkomstig zijn productiviteit, van
graad tot graad bevorderd. Het toekennen van zulk
een prijs geschiedt niet belangeloos: het stimuleert
immers den producent tot grootere activiteit.
„Vandaar ook de aansporing tot een buitengewone
krachtsinspanning in de stoot-brigade, welke nog
voortdurend verhoogd wordt door een onderlingen
socialistischen(!) wedijver, en publieke huldebetu-
gingen, maar ook door manifestaties van publieke
spot en publieke ongenade”. De gemeenschap pro-
fiteert in hooge mate van den roem, waarop zij
haar ijverigste werkers onthaalt.

Zoo wordt, volgens menig auteur, het leven in de
Sovjet-Unie beheerscht door den vasten wil om
de „schuld, welke op allen drukt”, te vereffen-
nen. Dat geldt voor ieder individu, dat geldt ook
voor elke groep. „Of het een dorpssovjat is of de
„Groot Raad”, een eenvoudig fabrieksbestuur of
een industriële trust, de kleinste collectieve boer-
derij of het bureau, hetwelk den geheelen buiten-
landschen handel der Sovjet-Unie leidt, iedere
groep wordt van de noodzakelijkheid doordrongen
om haar verplichtingen na te leven. Voor dat doel
zijn zij gevormd, en niet in de eerste plaats om
voor haar eigen rechten op te komen.”

Een waar „universalisme”, zonder aanzien des
persoons, zou daarom een ieder vervullen. Man en
vrouw, Rus en niet-Rus, hooggeplaatste leiders
en eenvoudige werkers, richten zich allen naar
hetzelfde doel, vinden elkaar in de uitoefening
van die eene grootsche taak: de dienst aan de
gemeenschap.

• • •

Op deze wijze prijzen de Webbs de moraal van
de bolsjewistische samenleving. De nieuwe, com-
munistische zedewetten hebben op hen blijkbaar
een diepen indruk gemaakt. Alle disharmonie, die
h.i. het leven in de kapitalistische landen ver-
teert, heeft in Rusland, zeggen zij, plaats gemaakt
voor een roerende eensgezindheid en eenswillend-
heid. „Door deze dominerende karaktertrekken
onderscheidt de wordende moraal van het Sovjet-
Communisme zich van die van andere beschaving-
en”. Zij is daarom, naar het oordeel der
genoemde Engelsche schrijvers, meer dan een
harde plichtsleer. Een der voornaamste kenmer-
ken van het „Goede Leven” in de U.S.S.R. is
volgens hen de arbeidsverdeling naar ieders
capaciteiten en wenschen. Niemand zou tot een
werk gedwongen worden, waartoe hij technisch
niet in staat is of waarin hij weinig lust heeft.
„Daarom heeft de arbeid in Rusland zijn slaven-
karakter verloren, zij is niet langer het wrede
lot van een minderwaardige klasse of onderdrukt
ras, maar een zaak van eer en vreugde voor
ieder lid der maatschappij”. Deze arbeidsvreugde
was, zoo heet het, voor Lenin de reden om
het „Goede Leven” te baseeren op de sociale
gelijkheid temidden van den over-
vloed.”

De zedelijke en materiele noodzaak om in de
eischen der zorgende gemeenschap te voorzien,
zou dus in alle werkers een heilig vuur hebben
ontstoken, waardoor zij met geestdrift en liefde
hun taak verrichten. De tegemoetkoming aan die
eischen zouden zij als een heerlijken plicht be-

2) Idem, pag. 1050. De uitspraak is van Bernard Shaw.
3) Idem, pag. 1136.